

ԻՐԻԿՆԱՅԻՆ

Արեւին քնարը փշրեցաւ մարմարին դէմ
Սեւ պարտեզին՝ ուր լըռութիւնը կը յիշէ.
Ստուերին գորշ հայելիին մէջ կը դիտեն
Գոյներն իրենց մեռնող երա՛գը քաւիշէ...

Ձոր ծառերուն մուր բազուկները կը քափեն
Իրիկունն է լեցուն սափոր մը հաշիշէ՛.
Հոգիին մէջ ամէն կեանքի. լոյսին երգէն
Կը բեկբեկի տրտմութեն քաւիշէ...

Արահետին ոսկեվառ գի՛ծը մեղմորէն
Կը տոգունի, ըսպասումէն կարօտահար
Լուսնկային՝ որ դեռ չեկաւ սաղարթներէն

Օրօրունիւ ջուրին խորունկ սրտին համար՝
Որուն վերել լըռութիւնն է վարդ մը հովի
Տակաւ բօշնող քրքռուն ձայնէն՝ որ կը մարի...

ՄՐՏԻ ԾԱՂԻԿԸ

Ես ցանեցի քրտինքս աստղի պէս բոցուտ,
Եւ դուն ելար այդ քարմ հողին սեւ ծոցէն,
Ե՛ս եմ, ըսիր, սրտիդ ծաղիկն հոգեհիւր,
Որուն փրքումն հայցեցիր դու երկնքէն:

Երբ առաջին անգամն իրար նայեցանք,
Նոյն երանգն էր քո բերքերուդ եւ սրտիս,
Կը բերէիր դուն ինձ գարնան ըստփանք,
Ես կարմիր սէր լարերուն հետ քնարիս:

Պիտի խնդրեմ երկնքներէն առատ ցօղ,
Եւ Մայիսի արեւներու հեշտութիւն,
Եւ ածուիդ քով ծնրադիր աղօթող,

[Քիւն,

Տէր, պիտ' ըսեմ, տո՛ւր այս ծաղիկն մարդկու-
Որ դըրախտի մէջն ոտքերուդ տակ՝ խոնարհ
Հրեշտակ մ'ըլլայ Քեզ նայելու անդադար:

ԱՂՕԹՔ ԱՍՏՂԵՐՈՒՆ ՀԱՄԱՐ

Աստուած իմ, տո՛ւր պայծառ ջուրի աւազան
Այն աստղերուն ալ որ ծովեր չեն տեսներ.
Ինչո՞ւ տրտում անոնք չափեն երկնքներ,
Եւ որքի պէս սիրոյ կարօտ միշտ մընան:

Աւազաններն ըլլան առանց ալիքի
Որ փոքր աստղերն ալ հոն իջնեն աներկիւղ,
Եւ ջուրն ըլլայ գերդ մեռնոյ ազնիւ իւղ
Որ մըկրտուած անմեղանաւ աւելի:

ԵՐԵԿՈՆ

Աչքերուս դէմ ահա՛ կու գան
Աշտարակներ անըքային.
Ծաղկած շունչով կախարդական
Երեկոն է վարդը հովին:

Վերջին շողերը նըւաղուն
Ծաղիկներուն մէջ կը դողան,
Ձիւս կը կանչէ ձայն մը հեռու.
Երեկոն է խունկը մահուան:

Ու բոցավառ ըսպասումի
Իր երազին մէջ իսկ արքուն,
Երբ մեռնող լոյսը կ'արիւնի,
Երեկոն է սիրոյ երդում...

ԱՐՄԷՆ ԵՐԿԱԹ

ՊԱՐՏԻՉՊԱՆԸ

Դէմքը զըւարք եւ միշտ ձեռքերը բուրեան,
Նըման գարնան արեգակի շողերուն,
Քերթող մ'է նա, տաղերը վարդ ու շուշան
Որոնք չունին մեր երգերուն յոգնութիւնն:

Չունի տարտամ անըքանքներ ու տարփանք,
Լոյսի նըման պայծառ է միշտ իր հոգին,
Հետքերուն մէջ վարդեր կ'իյնան կեանքէ կեանք,
Երկարելով դէպի երկինք իր ուղին:

Հագար քերթում մեզ չըբերին մէկ գարուն,
Սիրոյ խօսքեր գոյն չըտրւին մեր սրտին,
Մինչ աչքերն իր վարդաստան են ու գարուն,

Ուր միշտ կ'իյնայ առաջին շողն արեւին:
Նա չունենայ քերեւս փարքում գերեզման
Բայց իր վերան միշտ ծաղիկներ պիտի լան:

Դուն փրքեցուր անոնց ափին նունուփար,
Որ գատկական կերոնի պէս միշտ վառին,
Ո՛հ, մի՛ քողներ այնտեղ շուքեր մարդկային,

Որ չըդառնան աստղերն երկինք վշտահար:
Ըրէ՛, ո՛վ Տէր, որ երջանիկ միշտ ըլլան
Ու չըտեսնեն աշխարհիս մէջ գերեզման:

Հ. ՎԱՀԱՆ ՅՈՎՀԱՆՆԷՍԵԱՆ

ԱՎԱՄԱՅ ՊԱՏԱՍԽԱՆ ՄԸ

Պոլսոյ «Նոր Լուր»-ին մէջ ԳԻՄ ՄԷՆ ԲԵՆ *ոմն*
ամիսներ առաջ յօդուածով մը կու գար զբաղան
հրապարակին վրայէն ջնջելու կը սկսի - կը գգայ
ձեւերը, անոնց տեղ առաջարկելով կ'սկսի -
կ'զգայ *հեն...* (1952, Նոյեմբ. 25):

Գրադարան մը բան զրուած էր այս մասին,
Եւ հարցը փակուած. *այնուհանդերձ* Բազմավեպի
մէջ Հ. Եղիա Վ. Փէշիկեան կը զիջանէր ուղղա-
գրական էջ մը նուիրել՝ բացատրելու համար թէ
ուղղի ձեւեր են կը սկսի - կը գգայ, *Եւ ոչ* թէ
կ'սկսի - կ'զգայ: Ու նախ կ'անդրադարձնէր յար-
դէլի հեղինակին՝ թէ իր ծածկանունն անգամ սը-
խալ զրած էր, յանձնարարելով ուղղել ԳԻՄ ՄԷՆ
ԲԵՆ, ե-ով (Բազմ. ձժ. 1952, թ. 10-12, էջ
265-266):

Այդ յօդուածին արձագանգը տուին իսկոյն փա-
րիզէն՝ «Այսօր» (1953, Ապրիլ 11), Եւ Պոլսէն՝
«Նոր Լուր» (1953, Ապրիլ 4), առաջինը՝ ամբող-
ջութեամբ, իսկ երկրորդը քաղուածօրէն արտա-
տելով Հ. Եղիա Վ. Փէշիկեանի շահեկան յօդ-
ուածը:

Բայց կը պատահի անխուսափելին:

Պր. ԳԻՄ ՄԷՆ ԲԵՆ (ուղղէ՛ ԳԻՄ ՄԷՆ ԲԵՆ)
Ջղայնացած՝ որ իր դէմ ալ զբաղան ոտական մը
կանգնած է՝ զարձաք հրապարակ կ'ելլէ, այս
անգամ առանց դիմակի, իր իսկական ստորագրու-
թեամբ՝ Գ. Բազմուրեան, Եւ «Նոր Լուր»-ի 1953
Ապրիլ 25 թիւով ջատագովական յօդուածաշարք
մը կը բանայ:

Նախ կը ներկայացնէ իր ինքնութեան թուղթը.
«Ժամանակ մը առաջ «Հ. Կոչնակ»ի մէջ ան-
հերքելի փաստերով ցոյց տուինք, հայերէն լեզուի
ամէնէն խրթին բառերէն մին եղող ...-ի ստու-
գարանութիւնը: «Անցեալ տարի «գրաբար» ու
«աշխարհաբար» ձեւերուն անհերքելի փաստերն
ըլլալը անհերքելի փաստերով ցոյց տուինք
ու մանրամասնօրէն այս մասին բացատրութիւն
տուինք «Ժամանակ» օրաքերթին մէջ: «Վերջին
անգամ ալ «Նոր Լուր»ի մէջ կը սկսի, կը գգայ
Եւ այլ ձեւերուն անիմաստ, հետեւաբար սխալ,
Եւ կ'սկսի, կ'զգայ ձեւերուն բանաւոր Եւ տրամա-
ւարար ուղիղ ըլլալը, անառարկելի Եւ տրամա-
բանական հիմքերու վրայ հաստատեցինք»:

Եւ իսկոյն կ'աւելցնէ՝ թէ իր տեսութիւնները
հաճոյ չեն թուած թերեւեալ մը, Մարթայեանի
մը, որոնք իր դէմ զրած են, իսկ միշտ «ստան

կարողանալու դոյզն ինչ մեր գրածներուն հա-
կառակը փաստել»:

Մինչ միւս կողմէ՝ ինք Հ. Ե. Փէշիկեանի յօդ-
ուածին մէջ կը գտնէ «խարխուլ տեսութիւններ»,
«միջնադարեան սկիզբի մտայնութիւն», «երե-
ւակայական, անտրամաբան Եւ շինծու հնչական
օրէնքներ», «կիրքերու գոհացում տալու նպատա-
կաւ՝ ճշմարտութիւնները խեղաթիւրելու մի-
տում», «իւր անձին գրական ոտակականի հովեր տը-
ւող մը», վերջապէս մէկը անոնցմէ «որ յամենայն
ժամ ուսանին Եւ երբեք ի գիտութիւն ճշմարտու-
թեան ոչ հասանին»:

Մենք պիտի չուզենք ծանրանալ այս արտայայ-
տութիւններուն վրայ, որոնք վարկենական յու-
րումի մը արդիւնք են. լաւ պիտի ըլլար որ Պր.
Գ. Բազմուրեանին ինքիւն չներէր նման խօսքեր
Եւ այս տեսակետով ալ մնար անհերքելի Եւ ան-
տարկելի:

Անուշա ծանօթ է հեղինակին որ Հ. Եղիա Փէ-
շիկեան հայերէնի բազմափաստակ ուսուցիչ մը
է, Եւ 30 տարիէ աւելի կ'աւանդէ մեր դասական
ուսուցչէն, ինչպէս նաեւ արդի հայերէնը. մէկն է
որ մազած է Բազմուրեանի, Այսրեանի, Աճա-
ռեանի, Ղազիկեանի, Հաջուրի, Մալխասեանի,
Մէյլի, Հիւլաճեանի լեզուաբանական հատորնե-
րը: Ստորագրեալ բախտն ունեցած է չորս տարի
աշակերտելու Հ. Ե. Փ. հմտալից դասախօսու-
թիւններուն:

Հայերէնի այս բազմափաստակ ուսուցիչը բա-
ցարած էր թէ ԲԵՆ ԿԵՆ ՄԷՆ ե-ով կը գրուին:
Պր. Գ. Բազմուրեանն զարմացած կը գտնէ. «Իբր
քէ ՄԷՆ ԲԵՆ կամ ԿԵՆ-ը բառ մը ըլլար», ու կը
փորձէ փաստել հակառակը, Եւ «ն տառով վեր-
ադարձ փաստել վերջընքեր տառը փոխանակ Ե-ի
ջացող բառերուն վերջընքեր տառը փոխանակ Ե-ի
է-ով կը գրուին» ըսելով, կը շարէ կարգ մը օրե-
նակներ, բառերու եօթը տեսակ խումբեր, բոլորն
ալ են վերջաւորութեամբ:

Ինչո՞ւ այդքան նախանձախորութիւն, Պր. Գ.
Բազմուրեան, ինչո՞ւ այդչափ մտահոգութիւն
Եւ տաղնապ, «Իբր քէ ՄԷՆ ԲԵՆ կամ ԿԵՆ-ը
բառ մը ըլլար»... կրկնէր մենք ալ:

Բայց նախ լսենք Պր. Գ. Բազմուրեանին չորն-
դալից հզօրացութիւնը.

«Հիմա համոզուեցա՞ք քէ ձեր յիշած Շնորհա-
լիւն մինչեւ Աճառեան սխալած են», բեն - կեն -
մեն-ը ե-ով գրելով: